

Federatia Rusa de la destramarea URSS pana in prezent

La 25 decembrie 1991, semnarea declarației tripartite (Rusia, Ucraina, Belarus), considerată drept data încetării existenței URSS, fosta Republică Sovietică Socialistă Rusă (RSFSR) și-a câpătat independența. *“Rusia post-comunistă se află în cadrul unor granițe care nu au precedent istoric. Ca și Europa, ea va trebui să consacre cea mai mare parte a energiei sale pentru a-și defini identitatea”* (H. Kissinger, *“Diplomacy”*, pag. 25).

Politica externă a noului stat ex-sovietic a fost sinuoasă în mai multe privințe, ea încercând totuși să păstreze o constantă: puterea de la Kremlin întruchipata de președintele Boris Elțin (conform constituției seful statului este și seful puterii executive), a urmărit promovarea cu consecvență a unor relații de colaborare cu SUA și marile puteri occidentale. Desigur această politică nu a izvorât din simpatie reală pentru sistemul democratic occidental, ci din dorința de a reuși să depășească cu ajutorul vestului criza economică și politică, căreia trebuiau să-i facă față toate republicile ex-sovietice după dispariția fostei URSS, fenomen de la care nu face excepție nici Federația Rusă.

Dar, chiar dacă forțele liberale au căutat, poate în mod sincer, să-și însușească regulile democratice, care să garanteze derularea vieții politice în mod civilizată, în Rusia a existat și există încă un potențial conservator de sorginte ex-sovietică care acționează pentru restaurație. Aceste forțe, având în frunte Partidul Comunist, au blocat adesea procesul democratic, punând în pericol evoluția Rusei spre o reală democrație. De dragul susținerii grupării liberale și forțelor democratice marile puteri vestice au făcut numeroase concesii Moscovei, tolerând inclusiv pretențiile exagerate ale Federației Ruse, de a fi recunoscută ca unic “succesor de drept și continuator” al fostei URSS, deși pretenții similare erau îndreptățite să ridice și celelalte republici ex-sovietice. Încheierea convenției de bază de colaborare dintre Rusia și NATO, semnată la Paris în 1997 a reprezentat apogeul concesiilor.

Convenția a dat practic Rusiei dreptul de a opune în mod legal “veto” la acțiunile alianței. Rezultatul s-a văzut în poziția Rusiei față de intervenția NATO în Iugoslavia, pentru oprirea procesului de “purificare etnică” declanșat de președintele Milosevici în provincia Kosovo, locuită în majoritate de etnici albanezi.

Dincolo de declarațiile pacifiste ale ambelor părți, mai mult sau mai puțin oficiale, pozițiile și obiectivele Rusiei și ale celorlalte mari puteri ale lumii au rămas și sunt și în prezent opuse.

Lumea occidentală și în primul rând SUA, urmăresc neutralizarea puterii nucleare a Rusiei. (indiferent de afirmațiile liniștitoare ale liderilor de la Kremlin și de fenomenul de dezagregare reală a industriei de război a Rusiei moștenita de la fosta URSS, acest potențial rămâne încă un pericol real pentru securitatea lumii.)

De asemenea un țel, deși nedeclarat expres, al occidentului este transformarea Rusiei dintr-un stat excesiv totalitar, cu o politică agresivă, imprevizibilă într-o țară modernă, cu o politică rațională, capabilă să se integreze în comunitatea statelor civilizate, în stare să-și rezolve contradicțiile externe nu prin forță ci prin negocieri pașnice. Aceasta ar facilita în primul rând includerea uriașelor bogății naturale ale Rusiei în circuitul valorilor mondiale, fără ciocniri violente de interese sau conflicte armate (de aceea Rusia a și fost acceptată în grupul celor 7, G-7 devenind G-8).

Rusia, deși conștientă de slăbiciunea ei (a pierdut “ războiul rece “ împreună cu întregul “ lagăr socialist “), având încă mulți lideri tributari spiritului restaurator neoimperial rămâne încă refractară față de transformările dorite de occidentali. Speranța în refacerea puterii imperiale este nu numai prezentă dar chiar într-o ascensiune, indiferent dacă cei care o promovează aparțin taberei democratice sau forțelor procomuniste. Ea nu ezită să șantajeze așa zișii “ parteneri “ vestici cu potențialul ei nuclear, Boris Elțin vorbind cu mândrie nedisimulată de “grupul celor 8 “ – G-8 – în care chipurile ar fi admisă și Rusia la egalitate cu celelalte 7 mari puteri ale lumii, deși este evident ca țara sa mai are mult până să depășească stadiul de subdezvoltare și statutul de mai sus e obținut prin șantaj. În ultimii ani lucrurile au evoluat în direcția dorită de occidentali. Rusia a ajuns atât de dependentă economic și financiar (are o datorie externă de cca. 200 miliarde dolari, pe care nu are cum s-o plătească) de marile puteri occidentale, încât aspirațiile neoimperiale și naționalismul belicos velicorus, în condiții normale nu-și mai pot pune în practică idealurile revanșarde.

Pe fondul de mai sus, în decursul celor aproape 13 ani care s-au scurs de la dispariția URSS, lumea politică în general nu a fost pregătită pentru a percepe la dimensiunile lor reale fenomenele care s-au petrecut pe teritoriul fostei URSS. Câțiva ani buni (cel puțin pana la alegerile parlamentare din decembrie 1993 și votarea constituției), din păcate, în unele state vestice s-a menținut mitul atotputerniceii Moscovei, Federația Rusă fiind în continuare confundată cu defuncta URSS. Confuzia aceasta a însemnat în practică considerarea Federației Ruse, în ciuda slăbiciunii ei, drept un pol de putere capabilă încă să se contraponă cu succes în SUA și lumii occidentale, și nu cum este de fapt, unul din “ marii învinși în războiul rece “.

Procesul de demitificare a fostei URSS a mers lent mai ales în fostele țări socialiste, unde o bună parte din clasa politică nu a crezut multa vreme ca un colos de dimensiunea URSS s-a prăbușit atât de repede. În realitate procesul de corozivitate exista încă de la formarea URSS. Populațiile din Caucaz nici astăzi nu-i acceptă pe ruși, ucrainenii s-au considerat totdeauna o rasă aparte în fostul imperiu rus și sovietic, iar “lagărul socialist” a fost creat artificial, țările membre fiind atrase în el în mod forțat cu complicitatea puterilor occidentale învingătoare în război, în frunte cu SUA.

Unele evenimente postbelice din fosta URSS, ca destalinizarea și începuturile timide ale unor reforme democratice, lansate de Hrusciiov, au permis de fapt și atragerea URSS și statelor satelite în marele proces istoric, cunoscut sub denumirea de “conferința de securitate și cooperare europeană” (CSCE). Acceptând să participe la acest proces, URSS și-a semnat de fapt “actul de deces”, deoarece prin implicarea oficială în dialogul global pe tema drepturilor omului, puterea sovietică și-a subminat propriile-i rădăcini, ea existând practic exclusiv prin încălcarea grosolană a oricărei libertăți individuale și prin negarea proprietății private și instaurarea terorii ideologice. Primul rezultat al CSCE a fost trezirea “maselor socialiste” din letargia comunistă prin apariția primelor mișcări dizidente în însăși inima imperiului sovietic. A urmat perioada brejneviană cunoscută drept “epoca stagnării”. Leonid Brejnev l-a debarcat pe Nichita Hrusciiov printr-o conspirație de palat, dar nu a mai putut să mai readucă țara în starea în care se afla pe vremea lui Stalin. În mod firesc după “stagnarea” din timpul lui Brejnev, nu putea urma decât “perestroika” lui Mihail Gorbaciov. E adevărat că în bună măsură Gorbaciov a fost inspirat, susținut și încurajat deschis în promovarea politicii sale de deschidere spre vest, de Eduard Șevardnadze, ca secretar al CC al PCUS și ministru de externe. Se spune ca fără Șevardnadze Germania n-ar fi obținut unificarea.

RUSIA ȘI STRĂINĂTATEA APROPIATĂ

După încheierea războiului rece, fiecare țară europeană a blocului socialist a fost confruntată cu problemele dificile și dureroase ale tranziției. Într-o țară obișnuită tranziția a însemnat trecerea de la totalitarism la democrație și de la economia centralizată la cea de piață. În cazul Rusiei, tranziția a însemnat și trecerea de la statul imperial la cel post imperial.

Este delicată pentru că de 300 de ani rușii trăiesc în minte cu ideea imperială, care le oferea un gen de compensație la greutățile și lipsurile vieții cotidiene. De data aceasta, prăbușirea imperiului a fost însoțită de o prăbușire a nivelului de trai, chiar a securității personale. A dispărut și “aroma ideologică” pe care o răspândea, totuși, existența imperiului:

suferim, dar cel puțin suntem mari și chiar temuți. De aceea, populația este tentată să privească dispariția imperiului ca o pierdere, ca o tragedie, mai mult ca un “complot” deliberat pentru a dezmembra un guvern și o națiune (D. Yergin și T. Gustafson, “*Rusia 2010 and What It Means for the World*”, pag. 211).

Vorbind despre imperiu și ideea imperială la ruși, nu putem să nu amintim că imperiul sovietic din perioada socialistă a acestei uniuni avea o existență structurată în mai multe cercuri concentrice. Primul, după cum preciza și Zbigniew Brzezinski (“*Game Plan*”, pag. 48) este imperiul Marii Rusii. Aproximativ 145 milioane de ruși dominau aproximativ 145 milioane de oameni aparținând unor numeroase națiuni ne-ruse, incluzând 50 milioane de musulmani asiatici și 50 milioane de ucraineni.

Al doilea este imperiul sovietic. Prin intermediul său, Moscova controla state satelit în care trăiau 120 milioane de mongoli. Al treilea este imperiul comunist al Moscovei, care includea state precum Cuba, Nicaragua, Vietnam, Angola, Ethiopia, Yemenul de Sud și Coreea de Nord, dependente de Moscova din rațiuni ce țineau de sprijin militar și economic, ghidare politică, etc. Aceste state din urmă au o populație de circa 130 milioane locuitori. Prin urmare, 145 milioane de ruși au exercitat un control politic asupra unui sistem imperial care includea 545 milioane de oameni răspândiți în întreaga Eurasie și în teritorii dependente de peste mări. Cu alte cuvinte, misiunea internaționalistă a leninismului, consideră autorul american, nu a reprezentat decât un alt înveliș pentru promovarea unor interese imperiale mai vechi. DE ANALIZAT FRAGMENTUL

Fosta URSS conținea 15 republici unionale care au devenit state independente. Evgheni Yasin ne propune o sistematizare a lor pe care o reproducem mai jos (“*The Economic Space of the Former Soviet Union, past and present*” în J. Williamson, “*Economic Consequences of Soviet Disintegration*”).

Republicile Slave: Rusia, Ucraina, Belarus. Cu anumite rezerve, spune autorul, Moldova ar putea intra în această grupă (din nou, am spune, mentalitățile imperiale, care nu observă “amănuntul” că 65% din populația acestui stat este formată din moldoveni, deci români).

Republicile Transcaucaziene: Georgia, Armenia și Azerbaidjan. În ciuda diferențelor de religie, adaugă autorul, populațiile acestea sunt strâns conectate - istoric și cultural - cu Turcia, Iranul și Orientul Mijlociu.

Statele baltice: Estonia, Letonia și Lituania care s-au dezvoltat și se află și astăzi sub influența Germaniei, Poloniei și țărilor scandinave.

Republicile din Asia Centrală: Uzbekistan, Kirghistan, Tadjikistan și Turkmenistan au devenit parte a imperiului mult mai târziu, iar colonizarea rusească a avut o influență redusă.

O poziție specială ocupă Kazahstanul, unde rușii dețin o pondere de peste 40% din populație.

Cum vor evolua aceste state în raport cu Rusia? Există un scenariu ca fiecare să aibă propria monedă și să evolueze cu totul independent de Rusia; ipoteza opusă este ca toate să formeze un spațiu economic comun, un spațiu al rublei. Realist este un scenariu intermediar, în care unele dintre aceste țări vor forma o uniune economică împreună cu Rusia, altele nu. De pildă, Bielorusia deja a alcătuit o uniune cu Rusia. Este foarte probabil să se alătore acestei uniuni și Kazahstanul, țară mare în care populația rusească deține o pondere importantă.

Ar fi, fără îndoială, riscant să se facă judecăți sigure în privința evoluției fiecărui stat. În 1991 la Alma Ata s-a semnat un acord care vroia să întemeieze un gen de Uniune Europeană a Estului, ceea ce numim Comunitatea Statelor Independente (CSI), dar această Uniune a funcționat modest. Cauzele sunt multiple. Fiecare dintre aceste țări are și o strategie proprie de evoluție și nu vede în mod pozitiv, din punct de vedere politic, un tip de subordonare față de Moscova. În același timp, legăturile economice și sursa de materii prime pe care o reprezintă Rusia constituie un îndemn spre integrare. Există, deci, două tendințe contrare în atitudinea acestor țări și numai timpul va hotărî care va fi învingătoare. În tot cazul, analiștii spun că un tratat de genul celui de la Alma Ata ar putea fi semnat între Rusia, Bielorusia, Kazahstan și Republicile din Asia Centrală, eventual cele transcaucaziene, cu excepția Azerbaidjanului.

Al doilea stat din punct de vedere demografic din fostul spațiu al URSS (52 milioane de locuitori) și-a proclamat printre primele independența. Din punct de vedere politic, Ucraina își dorește independența, dar, în același timp, ea are o acută dependență energetică față de Rusia. Acesta este paradoxul în care se zbate Ucraina.

O țară de dimensiunile Ucrainei cu poziția sa geopolitică nu se poate desprinde de vechea legătură economică decât cu un efort financiar foarte mare pe care acum nu și-l poate în nici un fel permite. Pe fondul unei tranziții complicate, în care reforma nu a fost condusă, potrivit specialiștilor, foarte bine, Ucraina a ajuns să aibă o datorie de zeci de miliarde de dolari față de Rusia.

Ecuatiția geopolitică a Ucrainei este, poate, cea mai complexă dintre toate republicile unionale. Pledează pentru acest lucru existența celor aproape zece milioane de ruși care trăiesc în această țară. Faptul că Ucraina deține Crimeea, ținut rusesc, locuit în majoritate de ruși, făcut cadou de către Hrușciiov în 1954 cu ocazia împlinirii a trei sute de ani de la unirea Ucrainei cu Rusia. Iar cine deține Crimeea, deține o poziție cheie la Marea Neagră. Mai

presus de toate, aceste țări au un trecut comun de aproape 350 de ani care nu poate fi șters în câțiva ani. Cum spuneam, foarte importantă din punct de vedere geopolitic este poziția Ucrainei care “ocupă” ieșirea fostului imperiu spre Europa. De aceea, “*transformarea ei dintr-o prelungire europeană a Rusiei într-o barieră a Rusiei spre Europa va fi foarte greu de acceptat de către Moscova*” (P. Dobrescu, “*Nu este loc de utopie*”, în volumul “*Europa Centrală și de Est în ciclul tranziției*”).

Dintre celelalte republici unionale o situație ceva mai clară au republicile baltice. Sunt singurele care nu au aderat la CSI. Ele doresc să restabilească legăturile lor istorice: Estonia cu Finlanda, Letonia cu celelalte țări scandinave, Lituania cu Germania și Polonia. Ca suprafață ele sunt, fiecare, de mărimea Austriei sau Ungariei, dar populația este de 1,6 milioane (Estonia), 3,7 milioane (Lituania), 3,5 milioane (Letonia).

Există două tipuri de probleme delicate în cazul acestor țări: ele exportau către celelalte foste republici unionale cca. 50% din Produsul Intern Brut. Prin urmare, un interes economic foarte important le face să mențină legăturile comerciale cu fostul spațiu sovietic. În același timp, obiectivul politic declarat este să diminueze aceste legături și să intre în spațiul de influență occidental. Din punct de vedere strategic, aceste țări sunt semnificative pentru Rusia, întrucât pe teritoriul lor trec rute comerciale foarte importante. În plus, porturile rusești de la Baltică sunt înghețate pe timpul iernii. Desprinderea acestor state accentuează situația Rusiei de “înfundătură continentală”. Ne explicăm astfel de ce Rusia se împotrivesc tentativei de integrare a acestor state în structurile occidentale. Ne explicăm și de ce Occidentul a manifestat oarecare prudență în încurajarea tendințelor de desprindere.

Poziția statelor din Caucaz prezintă de asemenea un real interes deoarece fiecare dintre ele întâmpină serioase dificultăți în tentativa de a obține independența. Este semnificativă în acest sens situația Georgiei.

Georgia este o țară relativ mică, are o suprafață aproximativ egală cu cea a Irlandei pe care trăiesc 5,5 milioane de locuitori. Cu o pauză de câțiva ani, imediat după primul război mondial, ea a fost de la începutul secolului al XIX-lea integrată Rusiei. Georgia se învecinează cu Marea Neagră unde are două porturi: Suhumi și Batumi. Pe de altă parte, valoarea poziției geopolitice a Georgiei a crescut datorită descoperirilor de resurse petrolifere în Marea Caspică, această țară situându-se pe unul dintre drumurile pe care petrolul ar putea ajunge la Marea Neagră și de aici spre Europa.

Până în 1990 avea un nivel de trai peste media republicilor unionale. Ea producea cele mai bune vinuri din fosta URSS și avea un export masiv întrucât fostul imperiu nu avea o producție proprie cât de cât îndestulătoare. În plus, gruzinii erau buni comercianți și ei erau

particularii care aprovizionau piața Moscovei cu zarzavaturi (erau considerați un fel de “milionari socialiști”). De la acest nivel, în 1995 locuitorii capitalei - Tbilisi - nu aveau apă caldă decât de două ori pe săptămână câte două ore. Amintim acest lucru pentru a vedea cum simt, cum pot percepe oamenii obișnuiți premisele tranziției și cum se poate explica apariția unor orientări nostalgice.

Georgia s-a proclamat independentă în 1991, iar primul președinte care a câștigat alegerile a fost Zviad Gamsakurdia. Din 1992 puterea a fost preluată de Eduard Șevardnadze, fostul ministru de externe al URSS. Se părea că Georgia va deveni cu adevărat independentă. Numai că pe teritoriul său au izbucnit – la timp, am spune – mișcări de independență a unor provincii.

Prima a fost cea inițiată de Osetia de Sud. Osetinii, popor din Caucaz, trăiesc în două provincii: Osetia de Nord integrată Federației Ruse (600 mii de locuitori), și Osetia de Sud (100 mii de locuitori dintre care 65% osetini și 30% gruzini) care face parte din Georgia. Osetia de Sud își proclamă independența. Georgia declară neconstituționalitatea hotărârii. Izbucnește un conflict militar care ia sfârșit doar în 1993, când Georgia aderă la CSI, prilej cu care dobândește sprijinul Moscovei în soluționarea conflictelor interne. În mai 1996, se semnează Memorandumul ruso-gruzino-osetin cu privire la asigurarea securității și încrederii între părți.

Cumva după același scenariu are loc și conflictul din Abhazia - republică autonomă a Georgiei, situată pe litoralul Mării Negre (540 mii de locuitori dintre care 17% abhazi, 43% gruzini și 17% ruși) având capitala la Suhumi. Abhazia își declară independența, Tbilisi nu recunoaște hotărârea, izbucnește conflictul armat, abhazii fiind sprijiniți de “voluntari” din Caucazul de Nord. Cert este că la 14 mai 1994 a fost semnat la Moscova un acord de încetare a focului în zona conflictului georgiano-abhaz care prevede crearea unei zone de securitate unde să fie dislocate forțe de menținere a păcii ale CSI. În 1996, Georgia și Abhazia au convenit “prelungirea mandatului trupelor ruse”.

Deci, republicile unionale sunt supuse și unor presiuni de felul acesta din partea Moscovei. Și ele nu au de ales. Acceptă medierea Moscovei, acceptă trupe rusești pentru a-și salva existența statală. Pe de altă parte, exemplul dat arată cât de complicată este situația nu numai în Caucaz, ci în mai toate republicile unionale. Fiecare republică are “pungi de populație” de altă etnie care pot repede deveni masă de manevră. De aceea, problema independenței acestor republici față de Rusia este foarte complicată și trebuie tratată cu mare prudență și, am spune, cu înțelegere.

Armenia nu are ieșire la mare sau la alte căi de comunicație importante. Trei dintre cele patru țări cu care se învecinează sunt islamice (Turcia, Azerbaidjan și Iran), iar de Georgia este despărțită de un munte traversat numai de o cale ferată care nu poate transporta mai mult de o pătrime din comerțul țării. Poziția sa este izbitor de asemănătoare cu cea a Nepalului sau Lesoto - deci fără acces direct la o cale de comunicație importantă. De aceea, o bună relație cu Moscova este principala soluție de supraviețuire.

Cea mai mare țară caucaziană - Azerbaidjanul (8 milioane locuitori) - a suferit mult în urma conflictului din Nagorno Karabah pentru că a fost înfrântă de o țară mai mică (Armenia) și pentru că a pierdut un important teritoriu. Regiunea Nagorno Karabah (Karabahul de munte) a fost o enclavă în cadrul Azerbaidjanului. Cei 190 de mii de locuitori ai săi erau în proporție de 80% armeni și 20% azeri. În 1920, congresul armenilor din Nagorno Karabah decide unirea acestei zone cu armenii. La intervenția lui Stalin, acest teritoriu este cedat Azerbaidjanului.

La sfârșitul deceniului al IX-lea au loc demonstrații ale armenilor din enclavă în favoarea unirii cu Armenia. Se ajunge la conflict deschis. În primăvara lui 1993 se declanșează ofensiva etnicilor armeni în urma căreia sunt deschise două coridoare de legătură cu Armenia și este cucerit 10% din teritoriul azer. Cu un an mai târziu are loc un gen de reglementare, un acord semnat de părțile implicate la Moscova.

Azerbaidjanul este o țară vecină cu Iranul (de altfel pe teritoriul său trăiesc mulți iranieni). Pe de altă parte, importanța acestui stat a crescut odată cu descoperirea rezervelor de petrol din Marea Caspică. Frustrat de victoria armeană, precum și de sprijinul sovietic implicit acordat Armeniei în timpul conflictului, Azerbaidjanul dezvoltă legături vizibile cu Occidentul (mai ales cu SUA). De altfel, și țările occidentale au tot interesul să amplifice cooperarea cu Baku. De aceea traiectoria acestei țări va fi, fără îndoială, ascendentă.

Plină de necunoscute este și evoluția țărilor din Asia Centrală. Au înalte rate de creștere a populației și, în același timp, sunt printre cele mai sărace republici ale fostului spațiu sovietic. Rolul lor clasic în vechea diviziune socialistă a fost acela de a produce materii prime. Foarte important între aceste state este Uzbekistan. Cu o populație de 24 de milioane și o suprafață mai mare decât a Germaniei și mai mică decât a Franței, beneficiind de o conducere realistă și hotărâtă, Uzbekistanul a consemnat în ultimii ani ritmuri de creștere economică. El se detașează între cele patru țări. Dar aceste țări suferă două tipuri de influențe cu semnificații geopolitice de netăgăduit: influența țărilor musulmane situate la sud - și influența Chinei situată la vest.

RELAȚIILE DINTRE NOUL STAT FEDERAȚIA RUSĂ ȘI ROMÂNIA

Politica Federației Ruse se deosebește radical de cea practică în fosta URSS, deoarece are un sistem pluripartid, are chiar unele libertăți democratice reale, între ele libertatea presei fiind cea mai distinctă, iar uriașa mașinărie militară sovietică, pe lângă fragmentarea ei în celelalte 14 republici ex-sovietice, suferă și este pe cale de dezagregare din cauza unei slăbiciuni economice de durată, ce nu poate fi depășită încă multe decenii de acum încolo (chiar dacă la putere s-ar instala forțele neocomuniste).

Și politica noastră față de Rusia a avut conotații duplicitare (iar din păcate aceasta nuanță persistă și în prezent). România a optat oficial în mod firesc pentru integrarea în NATO și Uniunea Europeană. Dar, din păcate nu a luat pe plan intern măsurile necesare drastice, nepopulare de reformă, reclamate de această cerere, iar în politica externă a mai continuat să flirteze în diverse ocazii și cu Federația Rusă. Momentul adevărului a venit însă rapid.

Moscova a respins orice pretenții românești de reabilitare istorică prin condamnarea pactului Ribentrop-Molotov în litera unui tratat politic de bază bilateral, ca și cererile legitime de despăgubiri pentru tezaurul românesc depus în 1916 în Rusia.

Basarabia a rămas “ mărul discordiei “ în continuare în relația cu Moscova, deși România nu mai are graniță comună cu Rusia. (Ar fi fost totuși o greșeală fatală dacă în iunie 1992 România s-ar fi implicat activ nu numai cu sprijin logistic ci și cu forțe umane de partea Chișinăului, fiindcă am fi intrat în conflict nu cu secesioniștii transnistreni, ci cu Armata a 14-a sovietică, devenită rusă prin bunul plac al Moscovei.

Iar în privința tratatului politic cu Rusia, deși era evident că în condițiile de mai sus el nu-și mai are nici un rost (orice tratat se încheie atunci când prin el se rezolvă o problemă divergentă) totuși la București, în virtutea inerției, s-a menținut părerea că dacă nu încheiem un asemenea tratat cu Rusia, atunci înseamnă că nu dorim relații normale cu această țară. Mai mult, se susținea în unele birouri că și prietenii noștri occidentali ne-ar îndemna să încheiem acest tratat fiindcă altfel nu am îndeplini condițiile de a intra în NATO.

În primul rând că occidentali ne spuneau din pură complezență că România ar trebui să aibă relații bune cu Moscova. Pe fond ei însă nici nu aveau de gând să-și complice și mai mult relația lor proprie cu o Rusie pe care doreau să o aservească și nicidecum să o întărească, încurajând o legătură strânsă cu una din țările mari din fostul lagăr socialist așa cum era România.

La NATO nu s-a pus niciodată semnul egalității între tratatele încheiate cu Ungaria și Ucraina și un eventual tratat de bază cu Rusia. Cu cele două țări vecine erau de dorit raporturi normalizate în optica de viitor a NATO, dar cu Rusia, care nu mai avea frontieră comună cu țara noastră un asemenea document, nu avea nici un rost, cu atât mai mult cu cât Rusia însăși, refuzând punctele de interes pentru partea română, ea singură s-a retras și a blocat de fapt procesul negocierilor. În aprilie 1996 Primakov a dorit să parafazeze numai acel text al tratatului care conținea o serie de clauze agreeate de partea rusă, clauze care ne-ar fi complicat demersurile noastre pe lângă NATO. Primakov s-a arătat șocat (sau așa a vrut să pară) când doar cu 24 de ore înainte de sosirea la București, la reuniunea OCEMN, i s-a spus că partea română nu e pregătită de parafare.

Sușinătorii tratatului aduc în discuție teoria „dependenței”, economice a României de Rusia, care dacă, chipurile s-ar supăra, ne-ar închide gazele și conductele de țiței. Este o teorie emanată de la propaganda moscovită. Adevărul este ca Rusia este dependentă de România și nu invers. Partea română virează anual în bugetul Rusiei peste un miliard de dolari (suma ce reprezintă diferența între importul și exportul românesc în și din Rusia). România plătește comercial cu bani grei aceste produse energetice (din fericire plata se face prin intermediul unor firme occidentale și putem beneficia de prețurile reale ale pieței, altfel partenerii comerciali ruși ne-ar percepe tarife cu mult peste prețul pieței) și nu le primește gratuit.

Iar după cum se știe, singura sursă reală de venituri în valută a Rusiei este exportul ei de produse energetice. De aceea ea nu are cum să ne șantajeze cu oprirea livrărilor atâta timp cât le achităm contravaloarea.

De aceea se târănează de ani de zile și rezolvarea unor probleme relativ simple. Aceste probleme trenează încă din 1991-1992 și este puțin probabil că partea rusă va găsi voința politică necesară să le dea o rezolvare în sensul dorit de noi. Nici în domeniul politic nu aveam prea multe interese comune. Și nu e vorba numai de valul de emoționalitate pe care îl produce la Moscova insistența României de a deveni membru NATO. (Evghenii Primakov spunea cu nonșalanță la toate întâlnirile oficiale cu noi că România are dreptul să-și aleagă politica proprie, chiar și de aderare la NATO. Dar, în convorbirile intime cu partenerii occidentali, reprezentanții Moscovei nu se sfiau să le atragă atenția acestora ca sunt pe cale să primească în alianță „un stat cu probleme”, și în plus „divizat”,. Iar dacă interlocutorul uimit întreba cum este România „un stat divizat”, , atunci răspunsul venea prompt: dar Basarabia, Republica Moldova, pe care Bucureștiul le consideră un „al doilea stat românesc ?”,).

O inventariere a eventualelor interese politice ale Moscovei unde ar dori sprijinul României ne arată o listă extrem de săraca. Până de curând Moscova era gata să ne ofere

garanții de securitate proprii, dacă renunțăm la NATO și încheiem doar un document bilateral cu SUA, care să ne dea un statut similar cu cel al Finlandei. Evident o ofertă absolut neconvenabilă părții române. A mai fost insistența Moscovei să o sprijinim să devină membru plin al Comisiei Dunării. Și aici însă România a devenit neinteresantă când Germania și-a oferit sprijinul.

În esență deci Rusia actuală nu mai poate fi o putere de care România să se teamă în mod bolnăvicios așa cum s-a întâmplat până la dispariția URSS și nici un stat de al cărui sprijin să avem nevoie imperioasă. Rămâne desigur o mare putere, chiar dacă e slăbită economic și politic. De aceea se cuvine a fi tratată cu atenție, dar nu exagerată ci în funcție de interese.

Dar se impune însă imperios să renunțăm la orice atitudine duplicitară și să scăpăm de complexul de inferioritate față de Rusia, fiindcă ea nu mai este din fericire „colosul vecin de la răsărit „ci numai o mare putere înglodată în greutate și datorii.

În același context se cuvine ca România să susțină fără rezerve consolidarea independenței noilor state ex-sovietice, independență pe care fosta metropolă căuta să o submineze pe toate căile. În acest spirit și prezența activă a diplomației românești în capitalele marilor state ex-sovietice și în special în republicile caucaziene, este în deplină concordanță atât cu strategia NATO și Uniunii Europene cât și cu interesele naționale ale României în această zonă geo-politică atât de importantă pentru viitor.